

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 12 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek fosforanów do pokarmów dla zwierząt — Przydzielanie wielkości sprzedaży, uzgadnianie cen i warunków sprzedaży oraz wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Wycofanie się skarżących z postępowania ugodowego — Nieograniczone prawo orzekania — Ochrona uzasadnionych oczekiwań i równości traktowania — Rozsądny czas trwania postępowania

W sprawie C-411/15 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 27 lipca 2015 r.,

Timab Industries, z siedzibą w Dinard (Francja), reprezentowana przez N. Lenoir, avocate au barreau de Paris,

Cie financière et de participations Roullier (CFPR), z siedzibą w Saint-Malo (Francja), reprezentowana przez N. Lenoir, avocate au barreau de Paris,

strona wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komija Europejska, reprezentowana przez C. Giolita oraz B. Mongina, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez N. Coutrelis, avocate au barreau de Paris, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: M. Berger (sprawozdawca), prezes izby, E. Levits i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: H. Saugmandsgaard Øe,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 28 lipca 2016 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: francuski.

Wyrok

- 1 Wnoszące odwołanie, spółki Timab Industries (zwana dalej „Timab”) i Cie financière et de participations Roullier (CFPR), wnoszą w swym odwołaniu, tytułem żądania głównego, o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 20 maja 2015 r., Timab Industries i CFPR/Komisja (T-456/10, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2015:296), którym sąd ten oddalił skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2010) 5001 wersja ostateczna z dnia 20 lipca 2010 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 101 [TFUE] oraz w art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38866 – Fosforany paszowe) (zwaną dalej „sporną decyzją”), a także o odesłanie sprawy do Sądu w celu odpowiedniego obniżenia kwoty grzywny, która została na te spółki nałożona. Tytułem żądania ewentualnego wnoszą one o stwierdzenie, że Sąd naruszył ich prawo do sprawiedliwego procesu ze względu na przewlekłość postępowania sądowego.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 1/2003

- 2 Artykuł 7 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) stanowi, co następuje:

„Jeżeli Komisja, działając z urzędu lub na wniosek, stwierdzi naruszenie art. [101 TFUE] lub [102 TFUE], może w drodze decyzji nakazać przedsiębiorstwom lub związkom przedsiębiorstw, których sprawa dotyczy, by zaprzestały takiego naruszenia. W tym celu Komisja może użyć wobec przedsiębiorstw środków zaradczych o charakterze behawioralnym lub strukturalnym, proporcjonalnych do popełnionego naruszenia i koniecznych do jego skutecznego zakończenia [...]”.

- 3 Zgodnie z art. 23 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

- a) naruszają art. [101 TFUE] lub [102 TFUE] [...],

[...]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym [we wcześniejszym] roku obrotowym.

[...]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia”.

Rozporządzenie nr 773/2004

- 4 W roku 2008, rozporządzeniem Komisji (WE) nr 622/2008 z dnia 30 czerwca 2008 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 773/2004 w odniesieniu do prowadzenia postępowań ugodowych w sprawach kartelowych (Dz.U. L 171, s. 3), zostało ustanowione postępowanie ugodowe. Szczegółowe zasady wprowadzania w życie tego rozporządzenia zostały określone w komunikacie Komisji z dnia 2 lipca

2008 r. w sprawie prowadzenia postępowań ugodowych w związku z przyjęciem decyzji na mocy art. 7 i 23 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 w sprawach kartelowych (Dz.U. 2008, C 167, s. 1, zwanym dalej „komunikatem w sprawie postępowań ugodowych”).

- 5 Rozporządzenie Komisji (WE) nr 773/2004 z dnia 7 kwietnia 2004 r. odnoszące się do prowadzenia przez Komisję postępowań zgodnie z art. [101 TFUE] i [102 TFUE] (Dz.U. 2004, L 123, s. 18), zmienione rozporządzeniem nr 622/2008 (zwane dalej „rozporządzeniem nr 773/2004”) stanowi w art. 10a, zatytułowanym „Postępowanie ugodowe w sprawach kartelowych”:

„1. Po wszczęciu postępowania na mocy art. 11 ust. 6 rozporządzenia [...] nr 1/2003 Komisja może wyznaczyć stronom termin, w którym mogą one zadeklarować na piśmie gotowość przystąpienia do rozmów ugodowych celem ewentualnego przedłożenia propozycji ugodowych. Komisja nie ma obowiązku uwzględnienia odpowiedzi otrzymanych po upływie tego terminu.

[...]

2. Komisja może informować strony uczestniczące w rozmowach ugodowych o:

- a) zarzutach, jakie zamierza przeciwko nim podnieść;
- b) dowodach wykorzystanych do określenia przewidywanych zarzutów;
- c) jawnych wersjach wszelkich dostępnych dokumentów wyszczególnionych w aktach sprawy w danym czasie, o ile wniosek strony jest uzasadniony i ma to na celu umożliwienie danej stronie ustalenia swojego stanowiska na temat okresu czasu lub innych aspektów kartelu; oraz
- d) zakresie wysokości ewentualnych grzywien.

[...]

Jeżeli rozmowy przynoszą postępy, Komisja może wyznaczyć termin, w którym strony mogą zobowiązać się do dalszego udziału w postępowaniu ugodowym poprzez przedłożenie propozycji ugodowych, odpowiadających wynikom rozmów ugodowych oraz potwierdzających ich udział w naruszeniu art. [101 TFUE] i odpowiedzialność. Zanim Komisja wyznaczy termin przedłożenia propozycji ugodowych, zainteresowane strony mają prawo, na wniosek, do uzyskania w odpowiednim czasie informacji określonych w art. 10a ust. 2 akapit pierwszy. Komisja nie jest zobowiązana do uwzględnienia wniosków otrzymanych po upływie tego terminu [...].

3. W przypadku gdy w przekazanym stronom przedstawieniu zarzutów uwzględniono treść ich propozycji ugodowych, w pisemnej odpowiedzi na przedstawienie zarzutów, składanej w terminie wyznaczonym przez Komisję, zainteresowane strony potwierdzają, że skierowane do nich przedstawienie zarzutów uwzględnia treść ich propozycji ugodowych. Komisja może następnie przystąpić do przyjęcia decyzji na mocy art. 7 i 23 rozporządzenia [...] nr 1/2003, po konsultacji z Komitetem Doradczym ds. Praktyk Ograniczających Konkurencję i Pozycji Dominujących w trybie art. 14 rozporządzenia [...] nr 1/2003.

4. Komisja może w dowolnym momencie trwania procedury podjąć decyzję o pełnym przerwaniu rozmów ugodowych w konkretnej sprawie lub w stosunku do jednej lub kilku ze stron, jeśli według jej opinii zagrożony jest sprawny przebieg postępowania”.

Komunikat w sprawie postępowań ugodowych

- 6 Punkt 1 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych stanowi:

„Niniejsze obwieszczenie [niniejszy komunikat] określa ramy nagradzania za współpracę przy prowadzeniu postępowań wszczętych w związku z zastosowaniem art. [101 TFUE] do spraw kartelowych [...]. Współpraca, której dotyczy niniejsze obwieszczenie [niniejszy komunikat], różni się od działań polegających na dobrowolnym dostarczeniu dowodów umożliwiających wszczęcie przez Komisję dochodzenia lub zrobienie postępów w takim dochodzeniu, objętych zakresem obwieszczenia [komunikatu] Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych [...]. Jeżeli współpraca oferowana przez przedsiębiorstwo kwalifikuje się [...] do zakresu [obu tych komunikatów] Komisji, może ona zostać odpowiednio łącznie wynagrodzona”.

- 7 Część 2.1 omawianego komunikatu, zatytułowana „Wszczęcie postępowania i badanie możliwości zawarcia ugody”, stanowi w pkt 11:

„Jeżeli Komisja uzna, że należy zbadać, czy strony są zainteresowane udziałem w rozmowach ugodowych, na mocy art. 10a ust. 1 i art. 17 ust. 3 rozporządzenia [...] nr 773/2004 wyznacza stronom danego postępowania termin, nie krótszy niż dwa tygodnie, na wypowiedzenie się na piśmie, czy przewidują przystąpienie do rozmów ugodowych celem ewentualnego przedstawiania propozycji ugodowych na późniejszym etapie. Złożenie takiego pisemnego oświadczenia nie oznacza, że strony przyznają się do uczestnictwa w naruszeniu lub odpowiedzialności za nie”.

- 8 Punkty 15–17 i 19 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych, zamieszczone w części 2.2 tego komunikatu, zatytułowanej „Wszczęcie postępowania ugodowego: rozmowy ugodowe”, stanowią:

„15. Komisja zachowuje prawo swobodnego decydowania o tym, czy należy prowadzić dwustronne rozmowy ugodowe z poszczególnymi przedsiębiorstwami oraz o tempie ich prowadzenia. Zgodnie z art. 10a ust. 2 rozporządzenia [...] nr 773/2004 Komisja ustala m.in. – biorąc pod uwagę ogólne postępy w postępowaniu ugodowym – porządek i kolejność dwustronnych rozmów ugodowych, jak również harmonogram ujawnienia informacji, w tym dowodów w aktach Komisji stanowiących podstawę przewidzianych zarzutów i ewentualnej grzywny. Informacje przekazywane są w odpowiednim czasie, w miarę postępu rozmów ugodowych.

16. Dzięki takiemu wcześniejszemu ujawnieniu informacji w kontekście rozmów ugodowych na mocy art. 10a ust. 2 [...] rozporządzenia [...] nr 773/2004 strony będą miały możliwość zapoznania się z podstawowymi elementami uwzględnionymi w dotychczasowym postępowaniu, takimi jak przyjęte okoliczności faktyczne, klasyfikacja tych okoliczności, skala oddziaływania i długość funkcjonowania rzekomego [podejrzewanego] kartelu, przypisanie odpowiedzialności, szacunkowy zakres wysokości przypuszczalnych grzywien, jak również dowody stanowiące podstawę potencjalnych zarzutów. Umożliwi to stronom przedstawienie swojego stanowiska w kwestii ewentualnych zarzutów przeciwko nim oraz podjęcie świadomej decyzji w sprawie przystąpienia do postępowania ugodowego [...].

17. Jeżeli postępy w toku rozmów ugodowych pozwolą na wypracowanie porozumienia co do zakresu ewentualnych zarzutów oraz oszacowanie zakresu wysokości przypuszczalnych grzywien i Komisja wstępnie przyjmuje, w świetle ogólnie uzyskanych postępów, że przyczyni się to do usprawnienia postępowania, Komisja może wyznaczyć przedsiębiorstwom ostateczny termin, wynoszący co najmniej 15 dni roboczych, na złożenie końcowej propozycji ugodowej [...].

[...]

19. Jeżeli zainteresowane strony nie złożą propozycji ugodowych, procedura prowadząca do przyjęcia wobec nich ostatecznej decyzji prowadzona będzie na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów [...], zamiast przepisów regulujących procedurę ugodową”.
- 9 Część 2.3 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych, zatytułowana „Propozycje ugodowe”, przewiduje w pkt 20, że strony pragnące uczestniczyć w postępowaniu ugodowym muszą złożyć formalny wniosek w tej sprawie w formie propozycji ugodowej. Propozycja ta powinna zawierać w szczególności jednoznaczne i jasne przyznanie się stron do odpowiedzialności za naruszenie, a także potwierdzenie przez strony, że nie zamierzają występować z wnioskiem o udostępnienie akt lub ponowne wysłuchanie w ramach przesłuchania ustnego, chyba że Komisja nie uwzględni ich propozycji ugodowych w przedstawieniu zarzutów ani w decyzji.
- 10 Punkt 21 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych, który także jest zawarty w części 2.3 tego dokumentu, stanowi:
- „Uznanie i potwierdzenie przez strony określonych okoliczności w celu zawarcia ugody stanowi wyraz ich zaangażowanej współpracy na rzecz szybkiego rozpatrzenia danej sprawy w trybie postępowania ugodowego. Jednakże warunkiem uznania i potwierdzenia tych okoliczności jest akceptacja przez Komisję treści propozycji ugodowej, w tym przewidzianej maksymalnej kwoty grzywny”.
- 11 Część 2.4 tego komunikatu, zatytułowana „Przedstawienie zarzutów i odpowiedź”, stanowi w pkt 23, 24 i 26:
- „23. Zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia [...] nr 773/2004 przekazanie przedstawienia zarzutów każdej ze stron, której dotyczą zarzuty, jest jedną z obligatoryjnych czynności przygotowawczych przed przyjęciem ostatecznej decyzji. Dlatego Komisja będzie wydawać przedstawienie zarzutów także w postępowaniu ugodowym.
24. Aby strony mogły skutecznie wykonywać prawo do obrony, Komisja powinna przed przyjęciem ostatecznej decyzji wysłuchać ich stanowiska na temat podniesionych przeciwko nim zarzutów i dowodów na ich potwierdzenie oraz uwzględnić to stanowisko, w odpowiednich przypadkach zmieniając treść swoich wstępnych ustaleń. Uprawnienia Komisji nie mogą ograniczać się do akceptacji lub odrzucenia właściwych argumentów stron przedstawionych podczas procedury administracyjnej, musi mieć ona także możliwość przeprowadzenia własnej analizy zgłoszonych przez nie kwestii, by następnie bądź to wycofać takie zarzuty, jeżeli okażą się bezzasadne, bądź też podtrzymać wysuwane zarzuty, uzupełniając i ponownie oceniając argumentację prawną i faktyczną, na których zostały oparte.
- [...]
26. Jeżeli w przedstawieniu zarzutów uwzględniono propozycje ugodowe stron, zainteresowane strony w terminie wyznaczonym przez Komisję [...] powinny odpowiedzieć na przedstawienie zarzutów, potwierdzając jedynie (w sposób jednoznaczny), że przedstawienie zarzutów odpowiada treści ich propozycji ugodowych i dlatego podtrzymują wolę udziału w postępowaniu ugodowym [...]”.
- 12 Część 2.5 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych, zatytułowana „Decyzja Komisji i ustępstwa związane z ugodą”, stanowi w pkt 28, 30, 32 i 33:
- „28. Zgodnie z rozporządzeniem [...] nr 773/2004 po przedłożeniu przez strony odpowiedzi na przedstawienie zarzutów potwierdzającej ich gotowość do zawarcia ugody Komisja może, bez potrzeby podejmowania dalszych kroków proceduralnych, przystąpić do realizacji kolejnego etapu, jakim jest podjęcie decyzji na mocy art. 7 lub 23 rozporządzenia [...] nr 1/2003 [...]. Oznacza to

w szczególności, że strony nie mogą występować z wnioskiem o przeprowadzenie przesłuchania ustnego lub udostępnienie akt, po tym jak ich propozycje ugodowe zostały uwzględnione w przedstawieniu zarzutów [...].

[...]

30. Ostateczna kwota grzywny w danej sprawie ustalana jest w decyzji Komisji stwierdzającej wystąpienie naruszenia na mocy art. 7 i nakładającej grzywnę na mocy art. 23 rozporządzenia [...] nr 1/2003.

[...]

32. Jeżeli Komisja zdecyduje się na ustępstwa wobec strony w związku z ugodą opisaną w niniejszym obwieszczeniu [komunikacie], obniża o 10% kwotę grzywny, którą zamierza nałożyć, po uwzględnieniu 10% pułapu wynikającego z wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia [...] nr 1/2003 [...].

33. W przypadkach, w których ugoda dotyczy także podmiotów, które wystąpiły o złagodzenie sankcji, obniżenie grzywny uzyskane w związku z ugodą zostanie dodane do zmniejszenia grzywny uzyskanego na podstawie obwieszczenia [komunikatu] o złagodzeniu sankcji”.

Wytyczne z 2006 r.

13 Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwane dalej „wytycznymi z 2006 r.”) określają metodologię, jaką posługuje się Komisja przy ustalaniu grzywien nakładanych na przedsiębiorstwa i związki przedsiębiorstw, w sytuacji gdy umyślnie lub w wyniku zaniedbania dopuszczają się one naruszenia postanowień art. 101 TFUE lub 102 TFUE.

14 Zgodnie z pkt 10 i 11 wytycznych z 2006 r.:

„10. Najpierw Komisja określi kwotę podstawową dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw [...].

11. Następnie Komisja może stosownie podwyższyć lub obniżyć powyższą kwotę [...]”.

15 Punkt 27 wytycznych z 2006 r., zawarty w części wytycznych zatytułowanej „Dostosowania kwoty podstawowej”, stanowi:

„Przy ustalaniu grzywny Komisja może uwzględnić okoliczności, które prowadzą do podwyższenia lub obniżenia kwoty podstawowej [...]. Komisja dokona tego na podstawie ogólnej oceny, uwzględniając wszystkie stosowne okoliczności”.

16 Punkt 29 wytycznych z 2006 r., który rozpoczyna część B tego dokumentu, zatytułowaną „Okoliczności łagodzące”, stanowi:

„Kwota podstawowa grzywny może zostać obniżona, jeżeli Komisja stwierdzi występowanie okoliczności łagodzących takich jak:

[...]

— aktywna współpraca danego przedsiębiorstwa z Komisją, wykraczająca poza zakres stosowania komunikatu o łagodzeniu sankcji [komunikatu w sprawie współpracy] i zakres jego prawnego zobowiązania do współpracy;

[...]”.

Komunikat w sprawie współpracy

17 Zgodnie z pkt 20 –23 komunikatu Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy”), zawartymi w części B tego komunikatu, zatytułowanej „Zmniejszenie grzywiny”:

„20. Przedsiębiorstwa, które nie spełniają warunków określonych w sekcji A, mogą kwalifikować się do skorzystania ze zmniejszenia wszelkich grzywien, które w innym przypadku zostałyby nałożone.

21. W celu zakwalifikowania się do zmniejszenia grzywien przedsiębiorstwo musi dostarczyć Komisji takie dowody domniemanego naruszenia, które przyczyniają się do zwiększenia [posiadają znaczącą wartość dodaną w stosunku do] wartości dowodów już będących w posiadaniu Komisji, oraz musi wycofać się z udziału w domniemanym naruszeniu najpóźniej z chwilą składania [przekazania tych] dowodów.

22. Pojęcie »zwiększenia wartości [wartości dodanej]« odnosi się do zakresu, w którym dostarczone dowody zwiększają, poprzez swój charakter lub poziom szczegółowości, możliwość udowodnienia przez Komisję danego stanu faktycznego. Przy tej ocenie Komisja zasadniczo uzna pisemne dowody pochodzące z okresu, do którego odnosi się stan faktyczny, za mające większą wartość niż dowody ustalone później. Podobnie dowody bezpośrednio odnoszące się do danego stanu faktycznego zasadniczo zostaną uznane za posiadające większą wartość niż dowody odnoszące się [do tego stanu faktycznego] tylko pośrednio.

23. Komisja ustali w końcowej decyzji przyjętej na końcu procedury administracyjnej:

a) czy dowody dostarczone przez przedsiębiorstwo znacząco zwiększają wartość [posiadają znaczącą wartość dodaną w stosunku do wartości] dowodów będących [już] w posiadaniu Komisji [...];

b) poziom zmniejszenia grzywien, z którego skorzysta przedsiębiorstwo, w odniesieniu do grzywien, które w przeciwnym przypadku zostałyby nałożone, według następujących zasad. Dla:

— pierwszego przedsiębiorstwa spełniającego warunki [określone w] pkt 21: zmniejszenie o 30–50%;

— drugiego przedsiębiorstwa spełniającego warunki [określone w] pkt 21: zmniejszenie o 20–30%;

— kolejnych przedsiębiorstw spełniających warunki [określone w] pkt 21: zmniejszenie o wartość do 20%.

W celu ustalenia poziomu zmniejszenia w ramach każdego przedziału Komisja uwzględni moment złożenia dowodów spełniających warunki określone w pkt 21 oraz zakres, w jakim zwiększają [one] wartość dowodów już posiadanych. Może także uwzględnić zakres i ciągłość współpracy prowadzonej przez przedsiębiorstwo po dniu złożenia dowodów.

Ponadto jeżeli przedsiębiorstwo przedstawi dowody odnoszące się do stanu faktycznego uprzednio nieznanego Komisji, mające bezpośredni wpływ na siłę lub czas trwania domniemanego kartelu, Komisja nie uwzględni tych elementów przy ustalaniu grzywien nakładanych na przedsiębiorstwo, które dostarczyło te dowody”.

Okoliczności powstania sporu

- 18 Okoliczności powstania sporu i sporną decyzję, opisane w pkt 1–28 zaskarżonego wyroku, można streścić w następujący sposób.
- 19 Timab, spółka zależna grupy Roullier, w której CFPR pełni funkcję spółki holdingowej, wytwarza i wprowadza na rynek produkty chemiczne, a mianowicie fosforany paszowe (zwane dalej „FP”).
- 20 Grupa Kemira jako pierwsza poinformowała Komisję o istnieniu tajnego porozumienia w sektorze FP, składając w dniu 28 listopada 2003 r. wniosek o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu o łagodzeniu sankcji. Wniosek ten dotyczył okresu od 1989 r. do 2003 r.
- 21 Informacje przekazane przez grupę Kemira umożliwiły Komisji na przeprowadzenie, w dniach 10 i 11 lutego 2004 r., we Francji i Belgii, kontroli w siedzibach określonej liczby przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze FP, w tym w siedzibie spółki Timab.
- 22 Trzy inne przedsiębiorstwa złożyły następnie wnioski o złagodzenie grzywien na podstawie komunikatu w sprawie współpracy.
- 23 I tak w dniu 18 lutego 2004 r. spółka Tessenderlo Chemie NV przedstawiła swój wniosek, obejmujący w tym wypadku cały okres naruszenia, a mianowicie okres od 1969 r. do 2004 r.
- 24 Z kolei spółka Quimitécnica.com-Comércia e Indústria Química SA i jej spółka dominująca José de Mello SGPS SA złożyły wniosek na podstawie komunikatu w sprawie współpracy w dniu 27 marca 2007 r.
- 25 W dniu 14 października 2008 r. wnoszące odwołanie także złożyły wniosek o skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy, uzupełniony w dniu 28 października 2009 r.
- 26 Pismami z dnia 19 lutego 2009 r. Komisja poinformowała uczestników kartelu, w tym spółkę Timab, o wszczęciu postępowania zmierzającego do wydania decyzji na podstawie rozdziału III rozporządzenia nr 1/2003 oraz wyznaczyła dwutygodniowy termin, aby umożliwić im wypowiedzenie się na piśmie w kwestii tego, czy są gotowi wziąć udział w rozmowach zmierzających do zawarcia ugody w rozumieniu art. 10a rozporządzenia nr 773/2004.
- 27 Po przeprowadzeniu kilku dwustronnych spotkań między Komisją a zainteresowanymi przedsiębiorstwami, w tym spółką Timab, w trakcie których przedstawiono istotę zarzutów oraz dowody na ich poparcie, Komisja ustaliła prawdopodobne widełki grzywien. Te szacunkowe obliczenia, a mianowicie widełki grzywien od 41 mln do 44 mln EUR za uczestnictwo spółki Timab w jednolitym i ciągłym naruszeniu w okresie od 31 grudnia 1978 r. do 10 lutego 2004 r., zostały podane do wiadomości tej spółki w dniu 16 września 2009 r.
- 28 Następnie Komisja wyznaczyła zainteresowanym spółkom, w tym spółce Timab, termin do przedstawienia formalnych propozycji ugodowych zgodnie z art. 10a ust. 2 rozporządzenia nr 772/2004. Wszyscy uczestnicy kartelu przedstawili propozycje ugodowe w wyznaczonym terminie, z wyjątkiem wnoszących odwołanie, które postanowiły wycofać się z postępowania ugodowego.

- 29 W dniu 23 listopada 2009 r. Komisja wystosowała łącznie sześć pism w sprawie przedstawienia zarzutów, które zostały skierowane, po pierwsze, do wnoszących odwołanie, a po drugie, do każdego z uczestników kartelu, który zaakceptował ugodę.
- 30 Po uzyskaniu dostępu do akt postępowania i udzieleniu odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w dniu 2 lutego 2010 r. wnoszące odwołanie wzięły udział w przesłuchaniu, które odbyło się w dniu 24 lutego 2010 r.
- 31 W dniu 20 lipca 2010 r. Komisja wydała sporną decyzję, w której stwierdziła zaistnienie jednolitego i ciągłego naruszenia art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG w sektorze FP. Według Komisji to jednolite i ciągłe naruszenie trwało od 16 września 1993 r. do 10 lutego 2004 r. i polegało na podziale dużej części europejskiego rynku FP poprzez przydzielanie uczestnikom kartelu wielkości sprzedaży i klientów, a także na uzgadnianiu cen oraz, w razie konieczności, warunków sprzedaży.
- 32 Ze spornej decyzji wynika zasadniczo, że pierwotne porozumienie, zawarte na piśmie w roku 1969 między pięcioma największymi ówczesnie producentami FP, miało na celu rozwiązanie problemu nadprodukcji na rynku europejskim. Porozumienia założycielskie kartelu zostały określone mianem CEPA (Centre d'Étude des Phosphates Alimentaires). W celu zapewnienia działania i trwałości kartelu na podstawie tych porozumień zawierane były szczegółowe porozumienia uzupełniające i inne porozumienia regionalne niższej rangi. Potwierdzono, że przedsiębiorstwa francuskie uczestniczyły w porozumieniu CEPA od roku 1970. Po reorganizacji kartelu przez jego uczestników, polegającej na zawarciu trzech porozumień częściowych, na początku lat 90. planowali oni powrócić do jednolitej struktury poprzez zawarcie porozumienia „Super CEPA” obejmującego z jednej strony pięć państw Europy Środkowej, a mianowicie Belgię, Niemcy, Niderlandy, Austrię i Szwajcarię, a z drugiej strony Danię, Irlandię, Węgry, Polskę, Finlandię, Szwecję, Zjednoczone Królestwo i Norwegię. Rozmowy prowadzone były na dwóch poziomach: „spotkań centralnych” lub spotkań „na szczeblu europejskim”, podczas których podejmowano decyzje w zakresie polityki ogólnej, oraz „spotkań eksperckich”, podczas których bardziej szczegółowe rozmowy na szczeblu krajowym lub regionalnym były prowadzone przez tych członków kartelu, którzy prowadzili działalność w danym państwie czy regionie.
- 33 Co się tyczy konkretnie uczestnictwa wnoszących odwołanie, ze spornej decyzji wynika, że spółka Timab, oprócz uczestnictwa we francuskiej części kartelu, została włączona do struktur regionalnych porozumienia „Super CEPA”, w momencie gdy rozpoczęła wywóz dużych ilości FP poza Francję. I tak we wrześniu 1993 r. spółka Timab przystąpiła do porozumienia „Super CEPA”. Ponadto, równolegle ze spotkaniami w ramach Super CEPA, uczestniczyła ona w spotkaniach dotyczących Francji, a także w spotkaniach dotyczących Hiszpanii.
- 34 Tak więc stwierdziwszy, w art. 1 spornej decyzji, że wnoszące odwołanie dopuściły się naruszenia art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG w sektorze FP, w art. 2 tej decyzji Komisja nałożyła solidarnie na spółki Timab i CFPR grzywnę w wysokości 59 850 000 EUR. Przy obliczaniu tej grzywny Komisja oparła się na wytycznych z 2006 r.
- 35 W dniu 20 lipca 2010 r. Komisja wydała także dotyczącą tej samej sprawy decyzję C(2010) 5004 wersja ostateczna, której adresatami były podmioty, które zgodziły się uczestniczyć w postępowaniu ugodowym i przedstawiły propozycje ugodowe.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 36 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 1 października 2010 r. Timab i CFPR wniosły skargę, w której zażądały stwierdzenia nieważności spornej decyzji, a posiłkowo – stwierdzenia nieważności art. 1 spornej decyzji w zakresie, w jakim Komisja stwierdziła w nim, że uczestniczyły one

w praktykach dotyczących warunków sprzedaży i mechanizmu rekompensaty. W każdym wypadku żądały one zmiany art. 2 spornej decyzji i znaczącego obniżenia kwoty grzywny, która została na nie solidarnie nałożona.

- 37 Na poparcie żądań dotyczących stwierdzenia nieważności spornej decyzji wnoszące odwołanie podniosły szereg zarzutów, które można podzielić na trzy grupy. Pierwsza grupa zarzutów dotyczyła postępowania ugodowego. Zasadniczo wnoszące odwołanie zarzuciły Komisji to, że wobec przedsiębiorstwa, które wycofało się z postępowania ugodowego, zastosowała ona grzywnę wyższą niż górna wartość widełek określonych w trakcie rozmów prowadzących do zawarcia ugody.
- 38 Druga grupa zarzutów dotyczyła określonych praktyk stanowiących elementy kartelu, a mianowicie mechanizmu rekompensaty i warunków sprzedaży. W ramach tej drugiej grupy zarzutów wnoszące odwołanie podnoszą zasadniczo, że Komisja błędnie przypisała całość inkryminowanych praktyk wszystkim przedsiębiorstwom, bez rozróżniania poszczególnych okresów naruszenia i poszczególnych zachowań. W ten sposób Komisja pozbawiła wnoszące odwołanie prawa do przedstawienia w użyteczny sposób ich uwag na temat bezpodstawnych zarzutów uczestnictwa w niektórych z tych praktyk, a mianowicie w mechanizmie rekompensaty i w uzgodnionym ustalaniu warunków sprzedaży.
- 39 Trzecia grupa zarzutów dotyczyła szeregu aspektów obliczania kwoty grzywny. W ramach trzeciej tej grupy zarzutów wnoszące odwołanie skrytykowały w istocie szereg aspektów dotyczących wysokości grzywny lub zasad zastosowanych przy jej ustalaniu, twierdząc, że dopuszczono się naruszenia art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, popełniono oczywisty błąd w ocenie wagi zarzucanych praktyk, oczywisty błąd w ocenie okoliczności łagodzących, nieproporcjonalnie zmniejszono obniżkę ze względu na współpracę i dopuszczono się oczywistego błędu w ocenie zdolności płatniczej. Ponadto wnoszące odwołanie utrzymywały, że Komisja naruszyła zasady równego traktowania, indywidualizacji kar i proporcjonalności.
- 40 Na poparcie przedstawionych posiłkowo żądań dotyczących obniżenia kwoty grzywny wnoszące odwołanie podniosły zasadniczo dwa argumenty. Poprzez pierwszy z nich domagały się w istocie obniżenia „współczynnika wagi”. Poprzez drugi zażądały przyznania im, poza obniżką za współpracę na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, także dodatkowej obniżki grzywny z tytułu współpracy wykraczającej poza ramy tego komunikatu, ze względu na to, iż nie kwestionowały one faktów dotyczących okresu od 16 września 1993 r.
- 41 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił tę skargę w całości.

Żądania stron przed Trybunałem

- 42 Timab i CFPR wnoszą do Trybunału o:
- uchylenie zaskarżonego wyroku;
 - odesłanie sprawy do Sądu w celu obniżenia we właściwy sposób kwoty grzywny;
 - Incydentalnie – stwierdzenie, że Sąd naruszył prawo do sprawiedliwego procesu ze względu na nadmierny czas trwania postępowania sądowego, oraz
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 43 Komisja wnosi do Trybunału o:
- oddalenie odwołania oraz

— obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania.

W przedmiocie wniosku o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania

- 44 Po przedstawieniu przez rzecznika generalnego opinii wnoszące odwołanie –pismem, które wpłynęło do Trybunału w dniu 1 września 2016 r. – wniosły o zarządzenie, na podstawie art. 83 regulaminu postępowania przed Trybunałem, otwarcia na nowo ustnego etapu postępowania.
- 45 Na poparcie tego żądania wnoszące odwołanie podnoszą zasadniczo, że Trybunał nie posiada wystarczającej wiedzy, po pierwsze, na temat okoliczności, w których wycofały się one z postępowania ugodowego, a więc i związku tego postępowania ze zwykłym postępowaniem administracyjnym, a po drugie, na temat zakresu określonych zarzutów odwołania. W tym kontekście wnoszące odwołanie utrzymują w szczególności, że przeciwnie do tego, co stwierdził rzecznik generalny w pkt 51 i 52 opinii, nie miały one wcale zamiaru wykorzystania postępowania ugodowego wyłącznie dla własnej korzyści i że, w przeciwieństwie do tego, co stwierdził rzecznik generalny w tej opinii, zarzuty odwołania obejmują zarzut przeinaczenia faktów i dowodów.
- 46 Ponadto wnoszące odwołanie twierdzą, że niektóre argumenty prawne dotyczące obliczania grzywny, w szczególności zaś kwestii obniżek ze względu na współpracę, nie były przedmiotem dyskusji.
- 47 W powyższym względzie należy przypomnieć, iż Trybunał może w każdej chwili, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, postanowić o otwarciu ustnego etapu postępowania na nowo na podstawie art. 83 regulaminu postępowania, w szczególności jeśli uzna, że okoliczności zawisłej przed nim sprawy nie są wystarczająco wyjaśnione, lub też jeśli sprawa ma zostać rozstrzygnięta na podstawie argumentu, który nie był przedmiotem dyskusji między stronami lub podmiotami określonymi w art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z dnia 9 lipca 2015 r., InnoLux/Komisja, C-231/14 P, EU:C:2015:451, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W niniejszej sprawie po wysłuchaniu rzecznika generalnego Trybunał uznaje, że posiada wystarczającą wiedzę, by rozstrzygnąć sprawę, oraz że podstawą rozstrzygnięcia nie będą argumenty, które nie byłyby przedmiotem dyskusji pomiędzy stronami.
- 49 W związku z powyższym wniosek o otwarcie na nowo ustnego etapu postępowania należy oddalić.

W przedmiocie odwołania

W przedmiocie zarzutu pierwszego, dotyczącego naruszenia reguł w dziedzinie ciężaru dowodów oraz naruszenia prawa do obrony

Argumentacja stron

- 50 W ramach zarzutu pierwszego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył reguły dotyczące ciężaru dowodów oraz dopuścił się naruszenia prawa do obrony, uznając w pkt 114 i 117 zaskarżonego wyroku, że w postępowaniu ugodowym to one powinny były udowodnić, że nie uczestniczyły w kartelu przed rokiem 1993.
- 51 Stwierdzając w pkt 114 zaskarżonego wyroku, że „Komisja mogła zasadnie przyjąć, iż skarżące uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu od 1978 r.”, podczas gdy określenie to jest kwalifikacją prawną, której wnoszące odwołanie nie musiały udowodniać ani podważać w ramach postępowania ugodowego, Sąd nie dokonał weryfikacji wymaganego standardu dowodowego.

- 52 W tym względzie wnoszące odwołanie twierdzą, że wymagany od Komisji standard dowodowy nie może się różnić w zależności od tego, czy chodzi o postępowanie ugodowe, czy o postępowanie zwyczajne. Zaskarżony wyrok powinien ich zdaniem zostać uchylony w zakresie, w jakim uznano w nim rozumowanie Komisji przeprowadzone w oparciu o niższy od wymaganego standard dowodowy.
- 53 Według Komisji zarzut pierwszy powinien przede wszystkim zostać odrzucony jako pozbawiony znaczenia dla sprawy lub, ewentualnie, jako niedopuszczalny, a w każdym wypadku – oddalony jako bezzasadny.
- 54 Przede wszystkim zarzut ten jest pozbawiony znaczenia dla sprawy, ponieważ sporna decyzja, której zgodność z prawem została potwierdzona przez Sąd, została wydana w ramach postępowania zwyczajnego, po wycofaniu się przez spółkę Timab z postępowania ugodowego. Tymczasem wskazany zarzut odnosi się do okresu od 1978 r. do 1993 r., który nie został uwzględniony w stosunku do spółki Timab. Tak więc nawet gdyby zarzut ten był zasadny, nie miałby on żadnego wpływu na wynik sporu, który dotyczy grzywny, jaką Komisja nałożyła na spółkę Timab po przeprowadzeniu zwyczajnego postępowania administracyjnego odnoszącego się do okresu od 1993 r. do 2004 r.
- 55 Komisja podnosi następnie, że Sąd w żadnym momencie nie uznał, iż udowodnienie braku uczestnictwa w kartelu w latach 1978–1993 jest zadaniem wnoszących odwołanie, i że w każdym wypadku stwierdzenia przedstawione przez Sąd w pkt 114 i 117 zaskarżonego wyroku stanowią suwerenną ocenę okoliczności faktycznych, która nie podlega kontroli Trybunału.
- 56 Komisja utrzymuje wreszcie, że bezsporne jest to, że ciężar dowodu spoczywa na niej zarówno w postępowaniu zwyczajnym, jak i w postępowaniu ugodowym. Według Komisji skoro wnoszące odwołanie nie przedstawiły żadnych zastrzeżeń w stosunku do pierwszej oceny, której Komisja dokonała na podstawie będących w jej posiadaniu dowodów, to instytucja ta może zasadnie uznać, że jej analiza została zaakceptowana, tym bardziej jeśli dowody te pochodzą z samych oświadczeń przedsiębiorstw zawartych we wniosku o złagodzenie sankcji i z udzielonych przez nie odpowiedzi na żądania informacji. Stosując te podstawowe zasady, Sąd uznał, że Komisja miała podstawy, by przyjąć, że spółka Timab uczestniczyła w jednolitym i ciągłym naruszeniu od 1978 r.
- 57 W tym kontekście Komisja dodaje, że Sąd przypomniał także, że w świetle argumentów przedstawionych przez wnoszące odwołanie w ich odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów instytucja ta dokonała ponownej oceny znajdujących się w jej posiadaniu dowodów i doszła do wniosku, że nie pozwalają one wykazać, że wnoszące odwołanie uczestniczyły w kartelu przed rokiem 1993. Sąd słusznie stwierdził zatem, że Komisja postąpiła zgodnie z regułami obowiązującymi w dziedzinie standardu dowodowego, gdyż na każdym etapie postępowania uwzględniła wszystkie dowody, jakimi dysponowała.

Ocena Trybunału

- 58 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zarzucane Komisji naruszenie zasad obowiązujących w odniesieniu do dowodów stanowi kwestię prawną, która jest dopuszczalna na etapie odwołania (zob. podobnie wyroki: z dnia 10 lipca 2008 r., Bertelsmann i Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 59 Tak więc zadaniem Trybunału jest zbadanie, czy w ramach dokonanej przez Sąd oceny przedłożonych mu dowodów naruszył on prawo poprzez naruszenie ogólnych zasad prawa, takich jak domniemanie niewinności, i reguł obowiązujących w odniesieniu do dowodów, takich jak te dotyczące ciężaru

dowodu (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Hüls/Komisja, C-199/92 P, EU:C:1999:358, pkt 65 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 60 Wobec tego, wbrew temu, co utrzymuje Komisja, badany zarzut jest dopuszczalny.
- 61 Co do istoty należy przypomnieć, że – jak wynika w szczególności z pkt 48 zaskarżonego wyroku – w złożonej przed Sądem skardze wnoszące odwołanie zarzuciły Komisji naruszenie prawa i oczywisty błąd w ocenie okoliczności faktycznych w zakresie, w jakim instytucja ta uznała początkowo, że uczestniczyły one w jednolitym i ciągłym naruszeniu od roku 1978. Według skarżących w świetle zgromadzonych dokumentów Komisja powinna była uznać, że nie uczestniczyły one w kartelu całościowym przed rokiem 1993. Ta błędna kwalifikacja jest efektem niewystarczającej analizy akt sprawy i świadczy także o niedopełnieniu przez Komisję ciężącego na niej obowiązku zbadania w sposób staranny i bezstronny poddanych jej ocenie sytuacji.
- 62 W odpowiedzi na to zastrzeżenie w pkt 108–118 zaskarżonego wyroku Sąd przeanalizował kwestię, czy Komisja na wstępie wystarczająco zadała dokumenty wnoszących odwołanie w odniesieniu do zarzucanego im naruszenia, czy też błędnie zinterpretowała przekazane przez nie informacje.
- 63 W tym względzie, po zbadaniu w pkt 109–112 zaskarżonego wyroku wniosku wnoszących odwołanie o skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy oraz udzielonych przez nie odpowiedzi na żądania informacji oraz stwierdzeniu, w pkt 113 zaskarżonego wyroku, że bezsporne jest, iż w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wnoszące odwołanie wskazały, że spółka Timab nie uczestniczyła w jednolitym i ciągłym naruszeniu w latach 1978–1993, w pkt 114 zaskarżonego wyroku Sąd uznał, że w świetle zgromadzonych dokumentów „Komisja mogła zasadnie przyjąć, iż skarżące uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu od 1978 r.”.
- 64 Nawet jeśli zasadny jest wniosek, że akceptując samo przeświadczenie Komisji, Sąd przerzucił na wnoszące odwołanie niespoczywający na nich ciężar udowodnienia, że nie przystąpiły one do kartelu przed rokiem 1993, to zarzut pierwszy nie może doprowadzić do uchylecia zaskarżonego wyroku ani stwierdzenia nieważności spornej decyzji.
- 65 Jak przypomniano bowiem w szczególności w pkt 1 zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie zostały ukarane za uczestnictwo w jednolitym i ciągłym naruszeniu w latach 1993–2004. Tymczasem przypomniane w pkt 61 niniejszego wyroku zastrzeżenie, które wnoszące odwołanie podniosły przed Sądem, zmierzało do wykazania, że w świetle zgromadzonych dowodów Komisja powinna była uznać, iż nie uczestniczyły one w kartelu przed rokiem 1993. Tak więc zastrzeżenie to nie mogło w żadnym wypadku mieć jakiegokolwiek wpływu na rozstrzygnięcie głównego sporu, zważywszy, że dotyczy ono do okresu, w odniesieniu do którego wnoszące odwołanie nie zostały ukarane. Sąd powinien był zatem odrzucić to zastrzeżenie jako pozbawione znaczenia dla sprawy.
- 66 Wynika stąd, że zawarte w pkt 118 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie Sądu w przedmiocie odrzucenia zastrzeżenia dotyczącego okoliczności, że Komisja niewłaściwie przeanalizowała akta sprawy, okazuje się zasadne, w myśl pkt 65 niniejszego wyroku, w świetle innych względów prawnych. W związku z powyższym uzasadnienie wyroku powinno zostać zmienione.
- 67 Ostatecznie zarzut pierwszy należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego naruszenia prawa do nieoskarżania samego siebie i prawa do obrony, jak też naruszenia przyznanego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania

Argumentacja stron

- 68 Zarzut drugi dotyczy pkt 94 i 190 zaskarżonego wyroku i składa się z trzech części.
- 69 W pierwszej części zarzutu drugiego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył ich prawo do obrony poprzez nieposzanowanie ich prawa do nieoskarżania samego siebie.
- 70 Na poparcie tej pierwszej części zarzutu wnoszące odwołanie podnoszą przede wszystkim, że informacje przekazane zarówno w postępowaniu ugodowym, jak i we wniosku o złagodzenie sankcji, nie mogą być kwalifikowane jako „zeznania”. Stwierdzają one dalej, że z wniosku o złagodzenie sankcji nie można automatycznie wywnioskować przyznania się do uczestnictwa w naruszeniu, zważywszy, że autor tego wniosku wciąż może zakwestionować okoliczności faktyczne oraz ich kwalifikację przyjętą przez Komisję. Wnoszące odwołanie utrzymują wreszcie, że przyznanie się do odpowiedzialności za naruszenie w ramach postępowania ugodowego następuje dopiero w formalnej propozycji ugodowej, której spółka Timab nie chciała złożyć. Tak więc Sąd, traktując automatycznie oświadczenia przedstawione we wniosku o złagodzenie sankcji oraz w ramach postępowania ugodowego jako „zeznania”, naruszył prawo wnoszących odwołanie do obrony, gdyż nie wziął pod uwagę przysługującego im prawa do nieoskarżania samego siebie.
- 71 W ramach drugiej części zarzutu drugiego wnoszące odwołanie utrzymują, że Sąd naruszył przysługujące mu nieograniczone prawo orzekania, rezygnując z przeprowadzenia kontroli obowiązku dowodowego Komisji w odniesieniu do kwalifikacji jako „zecznań”, podczas gdy kwalifikacja taka nie wynikała w żadnym momencie z dokumentów, którymi dysponowała ta instytucja. Tymczasem kwalifikacja ta miała znaczący wpływ na ustalenie czasu trwania ich uczestnictwa w naruszeniu, a w konsekwencji na ocenę kwoty grzywny i jej odpowiednich obniżek.
- 72 W tym względzie wnoszące odwołanie twierdzą, po pierwsze, że analiza dowodów, jakie przekazały one Komisji, a także dokumentów przekazanych do akt sprawy przez inne przedsiębiorstwa, pozwoliła na ustalenie, że ich uczestnictwo w spotkaniach było jedynie sporadyczne, a po drugie, że zaistnieniu domniemanego „przyznania się” zaprzeczają liczne dokumenty zawarte w aktach sprawy.
- 73 W trzeciej części zarzutu drugiego wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył ich prawo do obrony.
- 74 W ramach tej trzeciej części zarzutu wnoszące odwołanie utrzymują, że Sąd oparł się na wewnętrznych notatkach ze sprawozdań z trzech dwustronnych spotkań między nimi a Komisją, które miały miejsce w roku 2009. W szczególności Sąd oparł się na drugiej wewnętrznej notatce, według której miały one przyznać się do domniemanego uczestnictwa w naruszeniu w latach 1978–1992. Jedna z tych wewnętrznych notatek została ujawniona dopiero po zamknięciu pisemnego etapu postępowania, z naruszeniem zasady kontradyktoryjności. Tymczasem w myśl utrwalonego orzecznictwa brak podania do wiadomości danego dokumentu w trakcie postępowania administracyjnego stanowi naruszenie prawa do obrony, w sytuacji gdy Komisja opiera się na tym dokumencie w celu poparcia zarzutu dotyczącego istnienia naruszenia i gdy zarzut ten mógł zostać udowodniony wyłącznie na podstawie owego dokumentu, a tak właśnie było w niniejszej sprawie. Według wnoszących odwołanie nawet jeśli Komisja mogła oprzeć się na takich wewnętrznych notatkach, to Sąd, nie zbadawszy, czy zachowany został standard dowodowy, naruszył w ten sposób ich prawo do obrony.
- 75 W replice wnoszące odwołanie dodają, że zaskarżony wyrok jest wadliwy, ponieważ Sąd, naruszając przysługujące mu nieograniczone prawo orzekania, poprzestał na uwzględnieniu „uzasadnionego przekonania”, które Komisja mogła mieć co do zawinienia spółki Timab, mimo że wniosek o owym zawinieniu był oparty jedynie na „zeznaniach”, które miały nie zostać zakwestionowane.

- 76 Komisja, na podstawie argumentów, które zostały już podniesione w ramach zarzutu pierwszego i opisane w pkt 54 niniejszego wyroku, podnosi na wstępie, że zarzut drugi jest pozbawiony znaczenia dla sprawy. W tym względzie instytucja ta podkreśla, że wnoszące odwołanie przyjmują założenie, iż „zakwestionowane zeznania miały decydujący wpływ na wysokość grzywny”. Tymczasem twierdzenie to jest błędne, ponieważ zeznania te odnoszą się do okresu wcześniejszego niż okres objęty sankcjami.
- 77 Posiłkowo Komisja podnosi, że wszystkie trzy części zarzutu trzeciego powinny zostać w części odrzucone jako niedopuszczalne, a w części oddalone jako bezzasadne.
- 78 Co się tyczy pierwszej części zarzutu drugiego, Komisja twierdzi, że wnioski o złagodzenie sankcji dotyczą z definicji przedsiębiorstw, które uczestniczyły w kartelu i które się do tego przyznały. Wobec tego – o ile dane przedsiębiorstwo nie zmieni swego stanowiska, co może uczynić w każdej chwili – Komisja może zasadnie uznać, że wniosek o złagodzenie sankcji oznacza, iż przedsiębiorstwo to przyznaje się do uczestnictwa w zarzucanym mu naruszeniu, niezależnie od tego, czy owo przyznanie się zostanie określone mianem „zeznań”, czy też innym terminem. Stwierdzenie takie nie stanowi naruszenia prawa do nieoskarżania samego siebie, zważywszy, że samooskarżające oświadczenia są w tym wypadku składane dobrowolnie.
- 79 W tym kontekście Komisja twierdzi, że argument podniesiony przez wnoszące odwołanie w ramach pierwszej części zarzutu jest efektem pomylenia postępowania ugodowego z postępowaniem w przedmiocie wniosku o złagodzenie sankcji. Źródłem dowodów, na podstawie których instytucja ta uznała, że spółka Timab uczestniczyła w naruszeniu przed rokiem 1993, nie było bowiem rzekome przyznanie się w ramach postępowania ugodowego, ale oświadczenia przedstawione we wniosku o złagodzenie sankcji. To na tej podstawie, nie stwierdziwszy sprzeczności, Komisja prowadziła rozmowy w celu zawarcia ugody. Tak więc prawo do obrony nie zostało naruszone, gdy Komisja, w trakcie postępowania ugodowego, a następnie Sąd, w pkt 94 zaskarżonego wyroku, mogły kwalifikować jako „zeznania” oświadczenia spółki Timab dotyczące okresu obejmującego lata 1978–1993, w zakresie, w jakim oświadczenia te nie były przedmiotem dalszych wyjaśnień.
- 80 Komisja dodaje, że kiedy spółka Timab zmieniła swe stanowisko, instytucja ta wzięła pod uwagę nowe przedstawione dowody, wobec czego „zeznania” złożone w ramach wniosku o złagodzenie sankcji nie miały charakteru niepodważalnego. Tak więc prawo do obrony było cały czas respektowane i nie można przyjąć, by doszło do jakiegokolwiek naruszenia prawa do nieoskarżania samego siebie.
- 81 Co się tyczy drugiej części zarzutu drugiego, Komisja utrzymuje w istocie, że argumenty przedstawione przez wnoszące odwołanie w celu udowodnienia twierdzenia, że instytucja ta powinna była uznać, iż spółka Timab nie uczestniczyła w kartelu w sposób ciągły od roku 1978, stanowią okoliczności faktyczne, a zatem ich ocena nie należy do kompetencji Trybunału. Ponadto według Komisji Sąd bardzo dokładnie zbadał zasadność zakwalifikowania wskazanych wypowiedzi jako „zeznań” i wyciągnął z tego wszystkie konsekwencje.
- 82 W odniesieniu do trzeciej części zarzutu drugiego Komisja twierdzi, że argument wnoszących odwołanie dotyczący ich wewnętrznych notatek, które posłużyły za podstawę przyjęcia kwalifikacji jako „zeznań”, jest pozbawiony znaczenia. I tak, po pierwsze, te rzekomo „nie podane do wiadomości” dokumenty nie stały się podstawą decyzji, gdyż nie został w niej przyjęty właśnie ten okres, o którym mowa w kwestionowanych „zeznaniach”. Po drugie, źródłem owych zeznań były nie rozmowy zmierzające do zawarcia ugody, ale oświadczenia przedstawione w uzasadnieniu wniosku o złagodzenie sankcji, a to postępowanie wiąże się siłą rzeczy z przyznaniem się do uczestnictwa w naruszeniu w odniesieniu do danych okoliczności faktycznych.

Ocena Trybunału

- 83 Co się tyczy pierwszej części zarzutu drugiego, należy przypomnieć, jak uczynił to Sąd w pkt 120 zaskarżonego wyroku, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Komisja może zobowiązać przedsiębiorstwo do przedstawienia jej wszelkich koniecznych informacji dotyczących okoliczności, o których mogło ono wiedzieć, lecz nie może nałożyć na to przedsiębiorstwo obowiązku udzielenia odpowiedzi wiążących się z przyznaniem zaistnienia naruszenia, którego wykazanie należy do Komisji (zob. wyrok z dnia 14 lipca 2005 r., ThyssenKrupp/Komisja, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 84 Jednakże, jak przypominał również Sąd w pkt 120 zaskarżonego wyroku, chociaż Komisja nie może zmusić przedsiębiorstwa do przyznania się do udziału w naruszeniu, to przy ustalaniu kwoty grzywny może wziąć pod uwagę pomoc w wykazaniu naruszenia udzieloną przez to przedsiębiorstwo z własnej woli (zob. wyrok z dnia 14 lipca 2005 r., ThyssenKrupp/Komisja, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, pkt 50).
- 85 Trybunał miał już także sposobność wyjaśnić, że przy ustalaniu kwoty grzywny Komisja może wziąć pod uwagę pomoc udzieloną jej przez dane przedsiębiorstwo w celu ułatwienia wykazania naruszenia, a w szczególności okoliczność, że przedsiębiorstwo przyznało się do swojego udziału w naruszeniu (zob. wyrok z dnia 14 lipca 2005 r., ThyssenKrupp/Komisja, C-65/02 P i C-73/02 P, EU:C:2005:454, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 86 Wynika stąd, że do zaistnienia naruszenia prawa do odmowy składania samoobciążających wyjaśnień niezbędne jest to, aby dane przedsiębiorstwo zostało rzeczywiście zmuszone do dostarczenia informacji lub dowodów, które mogą pozwolić na udowodnienie naruszenia (zob. podobnie wyrok z dnia 15 października 2002 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P, EU:C:2002:582, pkt 275).
- 87 W niniejszej sprawie z pkt 94 i 190 zaskarżonego wyroku wynika, że oświadczenia złożone przez wnoszące odwołanie w ramach postępowania ugodowego, na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, miały charakter czysto dobrowolny. Ponadto w pkt 120 zaskarżonego wyroku Sąd wskazał, że z przedłożonych mu akt sprawy nie wynika wcale, że Komisja próbowała wpłynąć na decyzję wnoszących odwołanie.
- 88 Dlatego Sąd nie naruszył prawa wnoszących odwołanie do obrony. W konsekwencji należy oddalić pierwszą część zarzutu drugiego jako bezzasadną.
- 89 Jeśli chodzi o drugą część zarzutu drugiego, wystarczy przypomnieć, że zgodnie z art. 256 ust. 1 akapit drugi TFUE i art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie jest ograniczone do kwestii prawnych. Jedynie Sąd jest w konsekwencji właściwy do ustalenia i oceny istotnego stanu faktycznego, jak również przedstawionych mu dowodów. Ocena stanu faktycznego i dowodów, poza przypadkami ich przeinaczenia, nie stanowi więc zagadnienia prawnego, które jako takie poddane byłoby kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym (zob. w szczególności postanowienie z dnia 11 czerwca 2015 r., *Faci*/Komisja, C-291/14 P, niepublikowane, EU:C:2015:398, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo; a także podobnie wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., *Galp Energía España i in.*/Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo). Takie przeinaczenie musi wynikać w sposób oczywisty z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, bez konieczności dokonywania nowej oceny okoliczności faktycznych i dowodów (zob. w szczególności postanowienie z dnia 11 czerwca 2015 r., *Faci*/Komisja, C-291/14 P, niepublikowane, EU:C:2015:398, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 90 W niniejszej sprawie pod pretekstem naruszenia przyznanego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania odwołanie zmierza w rzeczywistości do tego, aby Trybunał dokonał ponownej oceny zawartego w aktach sprawy materiału dowodowego, który został przekazany Komisji przez wnoszące

odwołanie i innych członków kartelu w trakcie postępowania administracyjnego, przy czym nie zostało podniesione jakiegokolwiek zastrzeżenie dotyczące przeinaczenia tego materiału. W związku z powyższym część drugą zarzutu drugiego należy odrzucić jako niedopuszczalną.

- 91 Co się tyczy trzeciej części zarzutu drugiego, wnoszące odwołanie utrzymują w istocie, że nadając – w pkt 94 zaskarżonego wyroku – decydującą wartość dowodową wewnętrznym notatkom z dwustronnych spotkań przeprowadzonych w ramach postępowania ugodowego, a w szczególności drugiej z tych notatek, w świetle której wnoszące odwołanie złożyły zeznania dotyczące swego uczestnictwa w naruszeniu w odniesieniu do okresu od 1978 r. do 1992 r., i stwierdzając w pkt 114 zaskarżonego wyroku, że Komisja „mogła zasadnie przyjąć, iż [wnoszące odwołanie] uczestniczyły w jednolitym i ciągłym naruszeniu od 1978 r.”, bez zbadania, czy spełniony został standard dowodowy, Sąd naruszył ich prawo do obrony oraz nie dopełnił przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania.
- 92 Tak więc w ramach trzeciej części zarzutu drugiego wnoszące odwołanie twierdzą, podobnie jak czyniły to w zarzucie pierwszym, że dopuszczono się naruszenia reguł dotyczących ciężaru dowodu oraz naruszenia prawa do obrony.
- 93 Tymczasem nawet gdyby zasadne było twierdzenie, że nadając decydującą wartość dowodową wewnętrznym notatkom ze sprawozdań z trzech spotkań dwustronnych, które zostały przeprowadzone w ramach postępowania ugodowego, i akceptując samo przeświadczenie Komisji co do uczestnictwa wnoszących odwołanie w kartelu od roku 1978, Sąd nie zbadał, czy spełniony został wymagany standard dowodowy, w efekcie czego naruszył prawo do obrony, trzecia część zarzutu drugiego i tak nie może zostać uwzględniona.
- 94 Jak przypomniano bowiem w pkt 65 niniejszego wyroku, wnoszące odwołanie zostały ukarane za uczestnictwo w jednolitym i ciągłym naruszeniu w latach 1993–2004. Tymczasem zastrzeżenie, które podniosły one przed Sądem i które zostało przypomniane w pkt 61 niniejszego wyroku, zmierzało do wykazania, że w świetle zgromadzonych dowodów Komisja powinna była uznać, że nie uczestniczyły one w kartelu przed rokiem 1993. Zastrzeżenie to w żadnym wypadku nie mogło zatem zostać uwzględnione, ponieważ dotyczy ono okresu, w odniesieniu do którego wnoszące odwołanie nie zostały ukarane. Sąd powinien zatem odrzucić to zastrzeżenie jako pozbawione znaczenia dla sprawy.
- 95 Jak stwierdzono w pkt 66 niniejszego wyroku, wynika stąd, że zawarte w pkt 118 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcie Sądu w przedmiocie oddalenia zastrzeżenia dotyczącego okoliczności, że Komisja błędnie zbadała sprawę, okazuje się zasadne z innych względów prawnych. W związku z powyższym uzasadnienie wyroku powinno zostać zmienione.
- 96 Ostatecznie należy oddalić trzecią część zarzutu trzeciego jako bezzasadną.

W przedmiocie zarzutu trzeciego oraz drugiej podgrupy argumentów w pierwszej i drugiej części zarzutu czwartego, opartych na twierdzeniu, że Sąd naruszył przyznane mu nieograniczone prawo orzekania oraz przedstawił w wyroku wewnętrznie sprzeczne uzasadnienie

W przedmiocie naruszenia przyznanego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania

– Argumentacja stron

- 97 W ramach zarzutu trzeciego, a także drugiej podgrupy argumentów w pierwszej i drugiej części zarzutu czwartego, które odnoszą się zasadniczo do pkt 78 i 90–96 zaskarżonego wyroku i które należy zbadać łącznie, wnoszące odwołanie utrzymują w istocie, że potwierdzając sporną decyzję, a tym samym nie

przeprowadzając w wystarczającym zakresie kontroli wszystkich elementów grzywny, jaka została na nie nałożona w spornej decyzji, Sąd błędnie zinterpretował zakres przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania i w tym kontekście przedstawił w wyroku wewnątrznie sprzeczne uzasadnienie.

- 98 W ramach zarzutu trzeciego wnoszące odwołanie twierdzą konkretnie, że Sąd nie skorzystał we właściwy sposób z przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania, ponieważ uznał, że rzekome „nowe okoliczności”, które pozwoliły Komisji na nałożenie znacząco wyższej grzywny za naruszenie o bardzo ograniczonym czasie trwania, stanowiło odwołanie ich rzekomych zeznań po wycofaniu się z postępowania ugodowego, przy czym nie zbadał, czy owe „nowe okoliczności” są prawdziwe. Według wnoszących odwołanie po ich wycofaniu się z postępowania ugodowego w aktach sprawy nie pojawiły się żadne nowe informacje dotyczące okoliczności faktycznych. Jediną potencjalnie nową okoliczność stanowi dokładniejsze badanie stanu faktycznego przez Komisję, w następstwie którego przyznała ona, że wnoszące odwołanie nie uczestniczyły w zarzucanym im naruszeniu od 1978 r., mimo że powinna była dojść do takiego wniosku już na etapie postępowania ugodowego.
- 99 Komisja podnosi przede wszystkim, że zarzut ten powinien zostać oddalony jako bezskuteczny, gdyż opiera się on na nieistotnym porównaniu sytuacji mającej miejsce w czasie postępowania ugodowego i sytuacji panującej w momencie przyjęcia spornej decyzji, podczas gdy – jak prawidłowo wyjaśnił Sąd – decyzja wydana w postępowaniu zwyczajnym, po odstąpieniu od postępowania ugodowego, powinna być oceniana wyłącznie pod kątem wyniku tego postępowania. Komisja dodaje, że omawiając zaskarżony wyrok, wnoszące odwołanie wypaczają stwierdzenia Sądu. Według tej instytucji nową okolicznością, o której wspominał Sąd w pkt 90 zaskarżonego wyroku, nie jest przeprowadzona z jej własnej inicjatywy ponowna analiza sytuacji, ale są nią odmienne wyjaśnienia, które spółka Timab przedstawiła po raz pierwszy w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, którego racją bytu jest właśnie stworzenie przedsiębiorstwu możliwości przedstawienia ich stanowiska, co ma na celu zapewnienie poszanowania zasady kontrydiktoryjności w postępowaniu zwyczajnym.
- 100 Posiłkowo Komisja wnosi o stwierdzenie niedopuszczalności rozpatrywanego zarzutu z uwagi na to, że Sąd przeprowadził kontrolę legalności spornej decyzji poprzez sprawdzenie wszystkich elementów uwzględnionych przy obliczaniu grzywny, co mieści się w zakresie przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania i oceny okoliczności faktycznych, która nie może stanowić przedmiotu odwołania.
- 101 W drugiej podgrupie argumentów w pierwszej części zarzutu czwartego wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd również nie wykonał swego nieograniczonego prawa orzekania, gdy odstąpił od usunięcia błędów, sprzeczności lub niespójności, które znalazły się w dokonanej przez Komisję ocenie naruszenia. Wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że błędnie zatwierdził niemal całkowite uchylene obniżek grzywny przyznaných w ramach programu łagodzenia sankcji lub obniżek grzywny, które mogły zostać przyznane na podstawie pkt 29 wytycznych z 2006 r.
- 102 Komisja twierdzi, że zastrzeżenia podniesione przez wnoszące odwołanie powinny zostać oddalone, gdyż Sąd szczegółowo skontrolował sposób obliczenia grzywny przez Komisję, w tym obniżki przyznane ze względu na współpracę. Ponadto podniesione w tym kontekście zastrzeżenia dotyczące sprzeczności i niespójności nie są zasadne.
- 103 Na poparcie drugiej podgrupy argumentów w drugiej części zarzutu czwartego wnoszące odwołanie stwierdzają, że Komisja powinna była zaznaczyć już na etapie postępowania ugodowego, co uznała za „nowe okoliczności”, mianowicie niemożność wykazania jednolitego i ciągłego naruszenia od roku 1978. Tak więc nie biorąc pod uwagę błędów popełnionych przez Komisję w jej ocenie naruszenia na etapie postępowania ugodowego, a w efekcie zatwierdzając niemal całkowite uchylene obniżek grzywny, Sąd nie wykonał przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania.

– Ocena Trybunału

- 104 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że co się tyczy kontroli sądowej decyzji Komisji, mocą których instytucja ta postanawia nałożyć grzywnę lub okresową karę pieniężną za naruszenie reguł konkurencji, poza kontrolą legalności przewidzianą w art. 263 TFUE, sąd Unii posiada nieograniczone prawo orzekania, które zostało uznane w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, zgodnie z art. 261 TFUE, i które upoważnia go do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej na przedsiębiorstwo grzywny lub okresowej kary pieniężnej (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 105 Należy również przypomnieć, że nie jest zadaniem Trybunału, który rozstrzyga kwestie prawne w ramach odwołania, zastępowanie w imię zasady słuszności własną oceną oceny Sądu, który w ramach nieograniczonego prawa orzekania orzeka o grzywnach nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 81 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 106 Tylko gdyby Trybunał uznaje, że poziom sankcji jest nie tylko niewłaściwy, ale również nadmierny, a w efekcie nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na niewłaściwy charakter kwoty grzywny (wyrok z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 82 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 107 W niniejszym przypadku, jak przypomnieli rzecznik generalny w pkt 23 opinii, pytanie przedstawione przed Sądem nie dotyczyło właściwie tego, czy uzasadnione jest nałożenie wyższej grzywny za krótszy czas trwania naruszenia, jak zasadniczo podnoszą wnoszące odwołanie, ale tego, czy Komisja prawidłowo uzasadniła obliczenie grzywny nałożonej w spornej decyzji i w tym celu uwzględniła wszystkie informacje będące w jej posiadaniu w chwili przyjęcia tej decyzji.
- 108 W tym względzie należy zaznaczyć, że skoro w pkt 75–107 zaskarżonego wyroku Sąd wprawdzie postarał się ustosunkować do wszystkich argumentów, za pomocą których wnoszące odwołanie zarzuciły Komisji, że wobec przedsiębiorstwa, które wycofało się z postępowania ugodowego, zastosowała grzywnę wyższą od górnej wartości widełek przewidzianych podczas rozmów prowadzonych w celu zawarcia ugody, i to za naruszenie o znacznie krótszym czasie trwania, to analiza taka świadczy o poszanowaniu zasady prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości i zasady przejrzystości. Dlatego nie można zarzucać Sądowi, że przeprowadził tak wyczerpującą analizę w ramach sporu, w którym po raz pierwszy miał on wypowiedzieć się na temat sytuacji, w której przedsiębiorstwo, po przystąpieniu do postępowania ugodowego, ostatecznie wycofało się z niego.
- 109 Wobec tego w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że Sąd w pełni skorzystał z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, przeprowadzając szczegółową kontrolę zarówno legalności spornej decyzji, jak i odpowiedniej wysokości grzywny ustalonej w tej decyzji.
- 110 Tak więc, jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 24 opinii, Sąd należycie sprawdził zasadność analizy przeprowadzonej przez Komisję w świetle wszystkich okoliczności towarzyszących przyjęciu spornej decyzji, uwzględniając w szczególności, w pkt 90–107 zaskarżonego wyroku, zakres współpracy zapewnionej przez wnoszące odwołanie po ich wycofaniu się z postępowania ugodowego, czyli w trakcie postępowania zwyczajnego.
- 111 W pkt 142–220 zaskarżonego wyroku Sąd poddał usystematyzowanej kontroli elementy uwzględnione przez Komisję przy obliczaniu kwoty grzywny nałożonej w spornej decyzji. W szczególności szczegółowo skontrolował on sposób, w jaki sposób Komisja uwzględniła czynniki, od których zależy

przyznanie lub odmowa przyznania obniżek grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy – w pkt 170–195 tego wyroku, lub ze względu na współpracę na podstawie pkt 29 wytycznych z 2006 r. – w pkt 95, 188 i 189 wyroku.

- 112 Ponadto, jak wskazał także rzecznik generalny w pkt 26 opinii, należy stwierdzić, że wnoszące odwołanie nie wykazały, dlaczego kwota nałożonej na nie grzywny ma być nadmierna, a w efekcie nieproporcjonalna w rozumieniu orzecznictwa przywołanego w pkt 105 i 106 niniejszego wyroku.
- 113 Z powyższych rozważań wynika, że Sąd właściwie zinterpretował zakres przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania. A zatem zarzut trzeci oraz drugą podgrupę argumentów w pierwszej i drugiej części zarzutu czwartego w zakresie, w jakim dotyczą one niewykonania przysługującego Sądowi nieograniczonego prawa orzekania, należy oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie wskazywanych przez wnoszące odwołanie wewnętrznych sprzeczności uzasadnienia

– Argumentacja stron

- 114 Zarówno w ramach zarzutu trzeciego, jak i drugiej podgrupie argumentów w pierwszej części zarzutu czwartego wnoszące odwołanie utrzymują zasadniczo, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera szereg sprzeczności, które skutkują naruszeniem ich praw podstawowych, a mianowicie prawa do swobodnego dyskutowania z Komisją w ramach postępowania ugodowego i do równie swobodnej rezygnacji z tego postępowania, jak też prawa do obrony w ramach postępowania zwyczajnego bez związania „stanowiskiem”, które najprawdopodobniej zostało wypracowane wcześniej.
- 115 Po pierwsze, wnoszące odwołanie zarzucają Sądowi, że uznał, iż ich wycofanie się z postępowania ugodowego prowadzi do sytuacji „tabula rasa”, niemającej związku z przeszłością, a jednocześnie uznał jednak, iż „zmieniły stanowisko” w ramach odpowiedzi, jakiej udzieliły na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w toku postępowania zwyczajnego. Sąd nie powinien był zatem przyjmować argumentu Komisji, zgodnie z którym na etapie wspomnianej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów pojawiła się „nowa okoliczność” uzasadniająca zmianę kwoty grzywny.
- 116 Po drugie, wnoszące odwołanie utrzymują, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku jest wewnętrznie sprzeczne w zakresie, w jakim w pkt 96 tego wyroku Sąd uznał z jednej strony, że Komisja nie jest związana widelkami podanymi do wiadomości podczas rozmów prowadzonych w ramach postępowania ugodowego, które utraciły znaczenie po wycofaniu się przez nie z tego postępowania, podczas gdy z drugiej strony, w pkt 91 zaskarżonego wyroku, wspominał o zwykłej „zmianie sposobu obliczania grzywny” w oparciu o te same widelki.
- 117 Wreszcie Sąd nie mógł z jednej strony potwierdzić, że zgodnie z komunikatem w sprawie postępowań ugodowych Komisja nie negocjuje kwestii istnienia naruszenia, a z drugiej strony potraktować nieformalnych rozmów jako negocjacji charakteryzujących się domniemanym przyznaniem się wnoszących odwołanie do udziału w naruszeniu przed rokiem 1993.
- 118 Według Komisji zastrzeżenia dotyczące sprzeczności uzasadnienia wynikają w szczególności z przeinaczenia zamysłów Sądu bądź z błędnego rozumienia treści dokumentów przedstawionych w postępowaniu przed Sądem, wobec czego nie mogą zostać uwzględnione.

– Ocena Trybunału

- 119 Co się tyczy dwóch pierwszych zarzucanych sprzeczności uzasadnienia, które dotyczą w istocie związku między postępowaniem ugodowym a postępowaniem zwyczajnym w szczególnej sytuacji, jaka zaistniała w niniejszej sprawie, w której wnoszące odwołanie postanowiły zerwać rozmowy prowadzone w celu

zawarcia ugody, należy stwierdzić, że Sąd słusznie odróżnił, w pkt 90–96, a także w pkt 104 i 105 zaskarżonego wyroku, przebieg postępowania ugodowego, które w tym wypadku nie zostało doprowadzone do końca, od przebiegu postępowania zwyczajnego, które zostało zakończone wydaniem spornej decyzji.

- 120 W tym względzie należy przypomnieć, że pkt 19 komunikatu w sprawie postępowań ugodowych stanowi, że jeżeli zainteresowane przedsiębiorstwa nie złożą propozycji ugodowych, procedura prowadząca do przyjęcia wobec nich ostatecznej decyzji prowadzona będzie na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów, w szczególności przepisów zawartych w art. 10 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 773/2004 zamiast przepisów regulujących procedurę ugodową.
- 121 Ponadto, jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 25 opinii, to właśnie ze względu na tę zmianę sytuacji procesowej wnoszące odwołanie mogły mieć pełny dostęp do akt, otrzymać uzupełnione pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, udzielić na nie odpowiedzi oraz zostać wysłuchane w ramach przesłuchania ustnego, podczas którego to etapu udzielania odpowiedzi wnoszące odwołanie po raz pierwszy oficjalnie zakwestionowały swe uczestnictwo w zarzucanym im naruszeniu w odniesieniu do okresu przed 1993 r. Dlatego zatem wnoszące odwołanie nie zostały prawnie poszkodowane przez podejście polegające na uwzględnieniu istniejących wówczas okoliczności uznanych za „nowe”.
- 122 Co się tyczy konkretnie drugiej zarzucanej przez wnoszące odwołanie sprzeczności uzasadnienia, polegającej na tym, że Sąd uznał, iż Komisja nie jest związana widełkami grzywien podanymi do wiadomości podczas rozmów prowadzonych w ramach postępowania ugodowego, a jednocześnie wspominał o zwykłej „zmianie sposobu obliczania grzywiny” na bazie tych samych widełek, wnoszące odwołanie przedstawiają stwierdzenia Sądu w sposób zniekształcony, błędnie wyjmując z kontekstu zawarte w pkt 91 zaskarżonego wyroku wyrażenie „zmiana sposobu obliczania grzywiny”.
- 123 Jak stwierdził bowiem rzecznik generalny w pkt 37 opinii, wyczerpująca lektura pkt 91 zaskarżonego wyroku oraz sąsiednich punktów tego wyroku wskazuje, że Sąd uznał, iż uwzględniając zmianę stanowiska wnoszących odwołanie w odniesieniu do czasu trwania ich uczestnictwa w naruszeniu, Komisja przeprowadziła „ponowne badanie” kwoty grzywiny ustalonej w oparciu o przepisy zawarte w komunikacie w sprawie współpracy oraz w wytycznych z 2006 r., a więc w oparciu o tę samą metodę, którą zastosowała do widełek grzywien wskazanych wnoszącym odwołanie.
- 124 W świetle powyższych okoliczności dwa pierwsze argumenty dotyczące sprzeczności uzasadnienia należy oddalić jako bezzasadne.
- 125 W odniesieniu do trzeciej zarzucanej przez wnoszące odwołanie sprzeczności uzasadnienia, polegającej na tym, że Sąd nie mógł z jednej strony potwierdzić, iż na podstawie komunikatu w sprawie współpracy Komisja nie negocjuje kwestii istnienia naruszenia, a z drugiej strony potraktować nieformalnych rozmów jako negocjacji charakteryzujących się domniemanym przyznaniem się wnoszących odwołanie do udziału w naruszeniu przed rokiem 1993, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem podnoszone zarzuty i argumenty prawne powinny wskazywać precyzyjnie motywy orzeczenia Sądu, które wnoszący odwołanie kwestionuje.
- 126 Tymczasem ta ostatnia domniemana sprzeczność uzasadnienia, podniesiona przez wnoszące odwołanie po raz pierwszy w replice i powiązana przez nie z trzecim zarzutem odwołania, nie odnosi się do motywów uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Argument ten jest zatem niedopuszczalny.
- 127 Wobec powyższego zarzut trzeci oraz drugą podgrupę argumentów w pierwszej części zarzutu czwartego w zakresie, w jakim oparte są na okoliczności, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera sprzeczności, należy w części odrzucić jako niedopuszczalne, a w części oddalić jako bezzasadne.

W przedmiocie pierwszej podgrupy argumentów w pierwszej i drugiej części zarzutu czwartego, dotyczących naruszenia przez Sąd zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania, a także naruszenia prawa przy ocenie skutku wycofania się z postępowania ugodowego

W przedmiocie pierwszej podgrupy argumentów w pierwszej części zarzutu czwartego, dotyczącej naruszenia przez Sąd zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania

– Argumentacja stron

- 128 Co się tyczy w pierwszym rzędzie argumentu dotyczącego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, wnoszące odwołanie podnoszą, że wbrew stanowisku Sądu nie mogły one racjonalnie przewidzieć okoliczności, że w wypadku podjęcia decyzji o wycofaniu się z postępowania ugodowego przyznane im obniżki ze względu na współpracę zmniejszyły się z 52% przewidywanych w ramach postępowania ugodowego do 5% w spornej decyzji. Zdaniem wnoszących odwołanie Komisja dokonała „zmiany”, która spowodowała „paradoksalnie” wyraźne zwiększenie kwoty grzywny, podczas gdy jednocześnie czas trwania naruszenia został znacząco skrócony.
- 129 Wnoszące odwołanie twierdzą, że taka decyzja nie była uzasadniona, ponieważ, po pierwsze, ten sam standard dowodowy i te same zasady obliczania grzywny miały zastosowanie zarówno w postępowaniu zwyczajnym, jak i w postępowaniu ugodowym, po drugie, żadna nowa informacja nie została włączona do akt sprawy po ich wycofaniu się z postępowania ugodowego, a po trzecie, skutki procedury dotyczącej łagodzenia sankcji trwały pomimo tego wycofania się. W tych okolicznościach nie były one zatem w stanie podjąć „świadomej” decyzji w sprawie zawarcia ugody.
- 130 Komisja utrzymuje, że twierdzenia wnoszących odwołanie są pozbawione znaczenia dla sprawy, ponieważ są one oparte na porównaniu między informacjami, które wnoszące odwołanie przekazały w trakcie postępowania ugodowego, a decyzją podjętą po zakończeniu postępowania zwyczajnego. Według tej instytucji wnoszące odwołanie próbują w ten sposób zaciemnić różnicę pomiędzy wycofaniem się z postępowania ugodowego a linią obrony, jaką zaprezentowały w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.
- 131 W tym względzie Komisja twierdzi, że decydującym zdarzeniem, w wyniku którego w spornej decyzji została przyjęta nowa kwota grzywny, nie jest decyzja wnoszących odwołanie o odstąpieniu od postępowania ugodowego, ale wyłącznie linia obrony, którą przedstawiły w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, polegająca na kwestionowaniu ich uczestnictwa w kartelu przed rokiem 1993. Ponadto według Komisji wnoszące odwołanie mogły przewidzieć ponowną ocenę tej grzywny, gdyż wyliczona kwota wynikała ze ścisłego stosowania zasad obliczania istotnych w świetle informacji dostępnych w czasie wydawania wspomnianej decyzji. Skoro zainteresowane źle oceniły konsekwencje swoich stanowisk, za ten błąd mogą winić wyłącznie same siebie, a nie jakkolwiek brak informacji.
- 132 W drugim rzędzie wnoszące odwołanie podnoszą, że Sąd naruszył zasadę równości traktowania. Ponieważ nie mogły one wycofać się świadomie z postępowania ugodowego i skoro stanęły w obliczu co najmniej „paradoksalnego” skutku, zostały potraktowane mniej korzystnie niż inni uczestnicy kartelu, którzy będąc w stanie przewidzieć wysokość grzywny, jaka miała zostać na nich nałożona, zgodzili się na związanie propozycją ugodową.
- 133 Komisja twierdzi, że z informacji przedstawionych w spornej decyzji, które zostały streszczone w pkt 17–26 zaskarżonego wyroku, wynika, iż nie doszło do żadnej dyskryminacji wnoszących odwołanie w porównaniu z pozostałymi stronami kartelu, ponieważ przy ustalaniu wszystkich grzywn zostały zastosowane te same kryteria, a jedyną różnicą jest obniżka o 10% przyznana przedsiębiorstwom uczestniczącym w postępowaniu ugodowym.

– Ocena Trybunału

- 134 Odnosząc się w pierwszej kolejności do argumentu, że Sąd naruszył zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań, należy przypomnieć, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań należy do zasad podstawowych Unii i każdy podmiot gospodarczy może powoływać się na nią, jeżeli dana instytucja wzbudziła jego uzasadnione oczekiwania, udzielając mu dokładnych zapewnień (wyrok z dnia 24 października 2013 r., Kone i in./Komisja, C-510/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:696, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 135 Co więcej, Trybunał miał już sposobność, by wyjaśnić, że Komisja nie może udzielić żadnego konkretnego zapewnienia w kwestii skorzystania z jakiegokolwiek obniżki lub ze zwolnienia z grzywien na etapie postępowania poprzedzającego wydanie ostatecznej decyzji i że uczestnicy kartelu nie mogą w związku z tym żywić uzasadnionych oczekiwań w tym względzie (zob. wyrok z dnia 24 października 2013 r., Kone i in./Komisja, C-510/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:696, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 136 Należy również przypomnieć, po pierwsze, że – jak wynika z pkt 73 zaskarżonego wyroku – postępowanie ugodowe jest postępowaniem administracyjnym stanowiącym alternatywę dla postępowania zwyczajnego, odrębnym od niego i charakteryzującym się pewnymi cechami szczególnymi, takimi jak poinformowanie o prawdopodobnych widełkach grzywien. Po drugie, jak podkreślił Sąd w pkt 104 zaskarżonego wyroku, jeżeli dane przedsiębiorstwo nie przedstawiło propozycji ugodowej, postępowanie zmierzające do wydania ostatecznej decyzji jest prowadzone na podstawie ogólnych przepisów rozporządzenia nr 773/2004, a nie na podstawie przepisów regulujących postępowanie ugodowe. Po trzecie, jak stwierdził Sąd w pkt 96 zaskarżonego wyroku, w wypadku postępowania zwyczajnego, w ramach którego odpowiedzialność powinna jeszcze zostać ustalona, Komisja jest jedynie związana pismem w sprawie przedstawienia zarzutów, które nie określa widełek grzywien, i jest zobowiązana do wzięcia pod uwagę nowych okoliczności, o których dowiedziała się w toku tego postępowania.
- 137 W niniejszej sprawie, jak wskazał Sąd w szczególności w pkt 90 i 124 zaskarżonego wyroku, wnoszące odwołanie wycofały się z postępowania ugodowego i dopiero po tym wycofaniu się przedstawiły, w ramach postępowania zwyczajnego, informacje umożliwiające ograniczenie czasu trwania ich uczestnictwa w zarzucanym im naruszeniu.
- 138 A zatem, jak stwierdził rzecznik generalny w pkt 48 opinii, wnoszące odwołanie nie mogły powoływać się na żadne uzasadnione oczekiwania co do utrzymania przekazanych im przez Komisję w trakcie postępowania ugodowego szacunków w postaci widełek prawdopodobnych grzywien, które zostały określone na podstawie czynników wziętych pod uwagę na tym etapie postępowania, to znaczy w odniesieniu do okresu uczestnictwa w naruszeniu obejmującym lata 1978–2004.
- 139 Ponadto należy stwierdzić, że gdy wnoszące odwołanie wycofały się z postępowania ugodowego, dysponowały wszystkimi informacjami pozwalającymi im przewidzieć, iż zakwestionowanie ich uczestnictwa w kartelu w okresie przed rokiem 1993 będzie musiało mieć wpływ na obniżki, które mogą im zostać przyznane zarówno w ramach komunikatu w sprawie współpracy, jak i na podstawie pkt 29 wytycznych z 2006 r. Wniosek taki wypływa jednoznacznie z pkt 90–95 i 122 zaskarżonego wyroku. Sądowi nie można zatem zarzucić żadnego naruszenia zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań.
- 140 Co się tyczy w drugiej kolejności twierdzenia, że Sąd naruszył zasadę równego traktowania, należy przypomnieć, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem z art. 256 TFUE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 168 § 1 lit. d) regulaminu postępowania przez Trybunałem wynika, iż odwołanie powinno dokładnie określać kwestionowane części zaskarżonego wyroku oraz zawierać konkretne argumenty prawne na poparcie żądania jego uchylenia, gdyż w przeciwnym wypadku odwołanie lub dany jego zarzut są niedopuszczalne (zob. wyroki: z dnia

30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 47, 51 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 141 Nie spełnia więc tych wymogów i winien zostać uznany za niedopuszczalny zarzut odwołania oparty na argumentacji, która nie jest precyzyjna i poparta w stopniu wystarczającym, by pozwolić Trybunałowi na dokonanie należącej do niego kontroli zgodności z prawem (wyrok z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 142 Argument dotyczący naruszenia zasady równego traktowania jest oparty na ogólnym twierdzeniu, przy czym nie została w tym względzie sformułowana jakakolwiek argumentacja prawna. W związku z tym należy odrzucić go jako niedopuszczalny.
- 143 W świetle wszystkich powyższych rozważań pierwszą podgrupę argumentów w pierwszej części zarzutu czwartego, dotyczącą naruszenia przez Sąd zasad ochrony uzasadnionych oczekiwań i równego traktowania, należy w części odrzucić jako niedopuszczalną, a w części oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie pierwszej podgrupy argumentów w drugiej części zarzutu czwartego, dotyczącej naruszenia prawa popełnionego przy ocenie skutku wycofania się z postępowania ugodowego

– Argumentacja stron

- 144 Wnoszące odwołanie utrzymują zasadniczo, że Sąd naruszył prawo, uznając, że zostały one poinformowane przez Komisję o skutkach, jakie będzie mieć ich wycofanie się z postępowania ugodowego, co potwierdza fakt, że nie mogły one „świadomie” skorzystać z prawa do podjęcia decyzji, czy zawrzeć ugody, czego wymaga jednak komunikat w sprawie postępowania ugodowego. Twierdzą one bowiem, że w pkt 125 zaskarżonego wyroku Sąd w błędny pod względem prawnym sposób przedstawił treść wymiany argumentów, jaka miała miejsce na przesłuchaniu w dniu 24 lutego 2010 r. Podczas tego spotkania Komisja potwierdziła bowiem, że uwzględniła – nie w ramach „współpracy” spółki Timab, jak wskazano we wspomnianym punkcie zaskarżonego wyroku, ale w ramach „łagodzenia sankcji” – okoliczność, że wnoszące odwołanie nie przyłączyły się do kartelu przed rokiem 1993. Jednakże w ocenie wnoszących odwołanie, o ile pojęcie „współpracy” obejmuje okresy, o których mowa zarówno w komunikacie w sprawie współpracy, jak i okresy, do których komunikat ten się nie odnosi, o tyle podjęcie „łagodzenia sankcji” dotyczy w tym wypadku jedynie obniżenia o 17% nałożonej grzywny. Tak więc Komisja nie wspomniała nigdy wyraźnie, w trakcie postępowania zwyczajnego, o uchyleniu wynoszącej 35% obniżki grzywny ze względu na współpracę poza zakresem zastosowania komunikatu w sprawie współpracy.
- 145 Zdaniem Komisji argument ten jest pozbawiony znaczenia dla sprawy. Instytucja ta twierdzi, że jego źródłem jest zamęt, jaki wnoszące odwołanie wprowadziły między wycofaniem się z postępowania ugodowego a zmianą stanowiska, jakie dokonały w ramach odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. W świetle przyjętej przez wnoszące odwołanie w owej odpowiedzi nowej linii obrony, która pozostawała w sprzeczności ze stanowiskiem, jakie prezentowały one w ramach wniosku o złagodzenie sankcji, Komisja zwróciła bowiem ich uwagę na możliwe konsekwencje takiej nowej linii obrony.

– Ocena Trybunału

- 146 Jak wskazała Komisja w odpowiedzi na odwołanie, zastrzeżenie dotyczące naruszenia prawa przy ocenie skutków wycofania się wnoszących odwołanie z postępowania ugodowego wynika z pomieszania pojęcia skutków celowego wycofania się z postępowania ugodowego przez wnoszące odwołanie z pojęciem możliwych konsekwencji zmiany stanowiska co do czasu trwania uczestnictwa

w naruszeniu, które wnoszące odwołanie przyjęły w udzielonej w dniu 2 lutego 2010 r. odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Jak wskazał rzecznik generalny w pkt 60 opinii, w pkt 125 zaskarżonego wyroku Sąd odniósł się tylko do ostrzeżenia, które zostało skierowane przez Komisję do wnoszących odwołanie w trakcie postępowania zwyczajnego, ze względu na wspomnianą zmianę stanowiska, a nie, jak twierdzą, z tytułu wycofania się przez nie z postępowania ugodowego.

- 147 Dlatego też należy uznać, że zastrzeżenie to, oparte na błędnej przesłance, jest bezpodstawne. W rezultacie pierwszą podgrupę argumentów w drugiej części zarzutu czwartego należy odrzucić jako niedopuszczalną.

W przedmiocie zarzutu piątego, dotyczącego naruszenia przez Sąd przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania, a także zasad równego traktowania oraz indywidualizacji kar

Argumentacja stron

- 148 W ramach zarzutu piątego wnoszące odwołanie twierdzą, że w pkt 137, 140 i 168 zaskarżonego wyroku Sąd naruszył przyznane mu nieograniczone prawo orzekania, a także zasady równego traktowania i indywidualizacji kar.
- 149 W tym względzie wnoszące odwołanie twierdzą, że Sąd naruszył przyznane mu nieograniczone prawo orzekania, zgadzając się na to, aby przy ocenie wagi naruszenia nie został uwzględniony brak dowodów uczestnictwa spółki Timab w praktykach dotyczących warunków sprzedaży i mechanizmów rekompensaty. Skoro Sąd żywił wątpliwości co do rzeczywistego uczestnictwa wnoszących odwołanie w tych dwóch praktykach w latach 1993–2004, to powinien był dać temu wyraz, stosując zasadę in dubio pro reo. Ponieważ Sąd tak nie postąpił, wydany przez niego wyrok narusza zasady równego traktowania i indywidualizacji kar.
- 150 W replice wnoszące odwołanie dodają, że przy ocenie wagi naruszenia Sąd odmówił także uwzględnienia, naruszając w ten sposób zasady równego traktowania i indywidualizacji kar, innych elementów, takich jak presja cenowa wywierana przez konkurentów oferujących podobne produkty, brak skutków zarzucanych praktyk, a także czas trwania i natężenie każdej z praktyk.
- 151 Ponadto Sąd naruszył te same zasady, nie przeprowadzając pogłębionej kontroli ani współczynnika wagi zastosowanego przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny, ani odmowy uwzględnienia przez Komisję okoliczności łagodzących po stronie spółki Timab. Tak więc Sąd poprzestał na powtórzeniu treści zaskarżonej decyzji, bez dokonania własnej oceny.
- 152 Według Komisji zarzut piąty jest niedopuszczalny, ponieważ ma on na celu po prostu doprowadzenie do ponownego zbadania skargi wniesionej do Sądu. W każdym wypadku zarzut ten jest zdaniem tej instytucji całkowicie bezpodstawny.

Ocena Trybunału

- 153 Z jednej strony należy przypomnieć, że wyłącznie Sąd jest właściwy do ustalenia i oceny okoliczności faktycznych, a także, co do zasady, do zbadania dowodów, które dopuścił na poparcie tych okoliczności. Jeśli zatem dowody te uzyskano w prawidłowy sposób, przy poszanowaniu ogólnych zasad prawa i wymogów proceduralnych dotyczących ciężaru dowodu i postępowania dowodowego, wyłącznie do Sądu należy ocena, jaką wagę należy przywiązywać do przedstawionych mu dowodów. Ocena ta, poza przypadkami przeinaczenia tych dowodów, nie stanowi więc zagadnienia prawnego, które jako takie poddane byłoby kontroli Trybunału w postępowaniu odwoławczym (zob. w szczególności wyroki: z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 16 czerwca

2016 r., Evonik Degussa i AlzChem/Komisja, C-155/14 P, EU:C:2016:446, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto takie przeinaczenie musi wynikać w sposób oczywisty z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, bez konieczności dokonywania nowej oceny okoliczności faktycznych i dowodów (wyrok z dnia 16 czerwca 2016 r., Evonik Degussa i AlzChem/Komisja, C-155/14 P, EU:C:2016:446, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 154 Z drugiej strony należy podkreślić, że odwołanie jest niedopuszczalne w zakresie, w jakim ogranicza się do powtórzenia zarzutów i argumentów podniesionych już przed Sądem, w tym takich, które były oparte na okolicznościach faktycznych, które Sąd ten wprost odrzucił. Takie odwołanie sprowadza się bowiem w rzeczywistości po prostu do żądania ponownego zbadania skargi wniesionej do Sadu, co nie mieści się w zakresie kompetencji Trybunału orzekającego w przedmiocie odwołania (wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 155 Natomiast w sytuacji, gdy wnoszący odwołanie kwestionuje wykładnię lub zastosowanie przez Sąd prawa Unii, kwestie prawne rozpatrywane w pierwszej instancji mogą być ponownie rozważane w postępowaniu odwoławczym. Gdyby bowiem wnoszący odwołanie nie mógł oprzeć odwołania na zarzutach i argumentach podniesionych przed Sądem, postępowanie odwoławcze byłoby częściowo bezprzedmiotowe (wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 156 Jeśli chodzi o zarzut piąty, to choć wnoszące odwołanie określiły go mianem „zarzutu dotyczącego kwestii prawnej”, czyli naruszenia przez Sąd zasad równego traktowania i indywidualizacji kar, a także nieograniczonego prawa orzekania, należy stwierdzić, że ów zarzut sprowadza się ostatecznie do podania w wątpliwość oceny Sądu dotyczącej okoliczności faktycznych i dowodów, które zostały mu przedstawione w pierwszej instancji, w ramach zarzutów drugiego i trzeciego.
- 157 Wnoszące odwołanie bynajmniej nie podniosły bowiem zarzutu przeinaczenia okoliczności faktycznych lub dowodów, ale ograniczyły się do stwierdzenia, że przy ocenie wagi naruszenia Sąd błędnie nie wziął pod uwagę różnych okoliczności, w tym braku dowodów ich uczestnictwa w praktykach dotyczących warunków sprzedaży i mechanizmów rekompensaty. Tak więc wnoszące odwołanie ograniczają się do powtórzenia argumentów zmierzających do wykazania, że należało zastosować mniejszy współczynnik ze względu na wagę naruszenia, które to argumenty zostały już jednak przedstawione przed Sądem i przez niego oddalone. Dlatego zarzut piąty, w zakresie, w jakim dotyczy on naruszenia przez Sąd zasad równego traktowania i indywidualizacji kar, a także przyznanego mu nieograniczonego prawa orzekania, jest niedopuszczalny.
- 158 Co się tyczy konkretnie argumentu wnoszących odwołanie, w myśl którego Sąd nie przeprowadził pogłębionej kontroli ani współczynnika wagi zastosowanego przy ustalaniu kwoty grzywny, ani odmowy uznania jako okoliczności łagodzących prokonkurencyjnego zachowania spółki Timab, wystarczy stwierdzić, że w pkt 149–164 zaskarżonego wyroku Sąd szczegółowo przedstawił czynniki, które wziął pod uwagę przy ocenie wagi naruszenia. Podobnie z pkt 165–168 zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, że Sąd starannie zbadał kwestię okoliczności łagodzących. Dlatego argument ten należy uznać za bezzasadny. Wniosku tego nie może podważyć sam fakt, że Sąd również potwierdził w tym względzie, w wykonaniu nieograniczonego prawa orzekania, szereg elementów oceny dokonanej przez Komisję w spornej decyzji (zob. wyrok z dnia 8 maja 2013 r., Eni/Komisja, C-508/11 P, EU:C:2013:289, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 159 W świetle powyższego zarzut piąty należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w części oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie żądań incydentalnych, dotyczących naruszenia prawa do sprawiedliwego procesu ze względu na przewlekłość postępowania

Argumentacja stron

- 160 W ramach żądań incydentalnych wnoszące odwołanie utrzymują, że Sąd naruszył prawo do sprawiedliwego procesu przewidziane w art. 47 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), interpretowanej w świetle art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r., przez to, że nie wydał orzeczenia w sprawie w rozsądnym terminie.
- 161 W tym względzie stwierdzają one, że zaskarżony wyrok został wydany cztery lata i osiem i pół miesiąca po wniesieniu skargi wszczynającej postępowanie w dniu 1 października 2010 r., że wszczęcie przez Sąd ustnego etapu postępowania miało miejsce dopiero w dniu 14 maja 2014 r. i że jedenaście miesięcy upłynęło od dnia zamknięcia ustnego etapu postępowania – po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 lipca 2014 r. – do dnia wydania wyroku.
- 162 Tymczasem według wnoszących odwołanie stopień złożoności sprawy nie usprawiedliwia tak znacznego czasu trwania postępowania, zwłaszcza że były one jedynymi podmiotami, które wniosły odwołanie w tej sprawie, a ich zachowanie nie było opieszale.
- 163 Komisja podnosi zasadniczo, że między innymi w świetle wyroku z dnia 26 listopada 2013 r., Gascogne Sack Deutschland/Komisja (C-40/12 P, EU:C:2013:768) przedsiębiorstwu, które powołuje się na okoliczność, że czas trwania postępowania był nadmiernie długi, przysługuje jedynie możliwość wniesienia przeciwko Unii skargi o odszkodowanie na podstawie art. 268 i art. 340 akapit drugi TFUE.
- 164 Ponieważ wnoszące odwołanie nie przedstawiły takiego żądania odszkodowawczego, ich żądania incydentalne należy przede wszystkim uznać za niedopuszczalne.

Ocena Trybunału

- 165 Należy przypomnieć, że naruszenie przez sąd Unii wynikającego z art. 47 akapit drugi karty obowiązku wydania w rozsądnym terminie orzeczenia w sprawach do niego skierowanych powinno spotkać się z sankcją w drodze skargi o odszkodowanie wniesionej przed Sąd, ponieważ taka skarga stanowi skuteczny ku temu środek. Żądanie naprawienia szkody spowodowanej nieprzestrzeganiem przez Sąd rozsądnego terminu do wydania orzeczenia nie może więc zostać przedłożone bezpośrednio Trybunałowi w ramach odwołania, lecz należy je złożyć do samego Sądu (wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., FLSmidth/Komisja, C-238/12 P, EU:C:2014:284, pkt 116 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 98 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 166 To zatem Sąd – orzekając w składzie innym niż ten, który rozpoznawał spór zapoczątkowujący postępowanie, którego czas trwania jest krytykowany – jest zgodnie z art. 256 ust. 1 TFUE właściwy, aby wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie takiego żądania odszkodowawczego (wyroki: z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P, EU:C:2016:38, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 99 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 167 Jednakże w przypadku gdy jest oczywiste, bez konieczności przedstawienia przez strony dodatkowego materiału dowodowego, że Sąd dopuścił się wystarczająco istotnego naruszenia ciężącego na nim obowiązku do wydania orzeczenia w rozsądnym terminie – Trybunał może dokonać takiego stwierdzenia (wyroki: z dnia 21 stycznia 2016 r., Galp Energía España i in./Komisja, C-603/13 P,

EU:C:2016:38, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 9 czerwca 2016 r., Repsol Lubricantes y Especialidades i in./Komisja, C-617/13 P, EU:C:2016:416, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo). Tak więc w ramach odwołania Trybunał może stwierdzić naruszenie prawa do sprawiedliwego procesu, które zostało zagwarantowane w art. 47 akapit drugi karty, ze względu na przewlekłość postępowania przed Sądem.

- 168 Odnośnie do kryteriów pozwalających na dokonanie oceny, czy Sąd przestrzegał zasady rozsądnego terminu, należy przypomnieć, że rozsądny charakter terminu do wydania orzeczenia winien być oceniany na podstawie okoliczności właściwych dla każdej sprawy, takich jak złożoność sporu i zachowanie stron (wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., Groupe Gascogne/Komisja, C-58/12 P, EU:C:2013:770, pkt 85 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 169 Trybunał wyjaśnił w tym względzie, że wykaz właściwych kryteriów nie jest wyczerpujący i że ocena kwestii rozsądnego charakteru rzeczonego terminu nie wymaga systematycznej analizy okoliczności sprawy pod kątem każdego z nich, jeżeli czas trwania postępowania wydaje się uzasadniony w świetle jednego z tych kryteriów. Tak więc można przyjąć, że złożoność sprawy lub opieszale zachowanie skarżącego mogą usprawiedliwiać zbyt długi prima facie termin (wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., Groupe Gascogne/Komisja, C-58/12 P, EU:C:2013:770, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 170 W niniejszej sprawie, wobec nieprzedłożenia przez strony dodatkowego materiału dowodowego, Trybunał stwierdza, że nie jest oczywiste, by Sąd dopuścił się wystarczająco istotnego naruszenia ciężącego na nim obowiązku wydania orzeczenia w rozsądnym terminie.
- 171 Wobec powyższego incydentalne żądania odwołania należy oddalić.
- 172 Wobec tego, że nie można przychylić się do żadnego z zarzutów podnoszonych przez wnoszące odwołanie na poparcie ich odwołania, odwołanie to należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

- 173 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Timab i CFPR przegrały sprawę, a Komisja wniosła o obciążenie tych spółek kosztami postępowania, należy obciążyć je kosztami związanymi z niniejszym postępowaniem odwoławczym.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Odwołanie zostaje oddalone.**
- 2) Timab Industries oraz Cie financière et de participations Roullier (CFPR) zostają obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy